

Potápačské nehody, forenzní aspekty a interpretácie – recenze Diving Accidents, Forensic Aspects and Interpretations – a review

Ondřej Belica¹

¹ CRAA – Ústav bezpečnosti práce ve výškách, z. ú.; obelica@lezectvi.cz

Typ článku

Recenze knihy

Klíčová slova

Forenzní zkoumání, potápěčské nehody, potápěčská výstroj, vyšetřování potápěčských nehod, znalecká činnost.

Type of Paper

Book Review

Keywords

Diving accident investigation, diving equipment, diving fatalities, expert witness practice, forensic examination.

Open Access článek
s CC BY licencí

Abstrakt

Článek kriticky hodnotí monografii *Potápačské nehody, forenzní aspekty a interpretácie*, která propojuje poznatky z oblasti potápění, potápěčské techniky a medicíny, kriminalistiky a bezpečnosti práce a hodnotí její přínosy pro potápěčskou veřejnost i odborníky podílející se na řešení potápěčských nehod. Konfrontuje některá tvrzení publikace s aktuální právní úpravou a aplikační praxí v České republice. Zvláštní pozornost je věnována otázkám znalecké činnosti, právních požadavků a působnosti orgánů veřejné moci. Cílem recenze není pouze zhodnocení publikace, ale také upozornění na informace, jejichž nekritické přebírání by mohlo vést k jejich dalšímu šíření jako údajů odpovídajících skutečnému stavu.

Abstract

This article critically reviews the monograph *Diving Accidents, Forensic Aspects and Interpretations*, which integrates knowledge from diving, diving equipment and medicine, forensic investigation, and occupational safety, while assessing its relevance to the diving community and professionals involved in the investigation of diving accidents. Selected statements made in the publication are examined against the current legal framework and practical application in the Czech Republic. Particular attention is paid to expert witness practice, legal requirements, and the roles and responsibilities of public authorities. The review aims not only to assess the publication itself but also to draw attention to information whose uncritical adoption could result in its further dissemination as factual information that does not accurately reflect the actual state of affairs.

Úvod

Bez ohledu na současnou úroveň poznání a technický pokrok v oblasti potápěčské výstroje zůstává potápění činností, při níž se člověk pohybuje v prostředí schopném během okamžiku ohrozit jeho zdraví nebo život. Smrtelná potápěčská nehoda představuje tragickou událost, která zasáhne nejen pozůstalé po zesnulém, ale

i jeho kolegy potápěče a nezřídka i celou potápěčskou komunitu. O to závažnější je skutečnost, že k některým dnešním potápěčským nehodám dochází ze stejných příčin, jako k těm dřívějším.

Dojde-li k potápěčské nehodě, je navzdory jejímu tragickému lidskému rozměru nezbytné analyzovat její příčiny a přijmout z nich odpovídající poučení, které může přispět k prevenci obdobných

událostí. V praxi však tento předpoklad nebývá vždy naplněn. Příčiny nehod bývají s odvoláním na pietu často zamlčovány, zjednodušovány nebo zkreslovány. Potápěčskou komunitou se následně šíří neověřené, mnohdy až smyšlené informace, z nichž nelze vyvodit poznatky využitelné pro zvýšení bezpečnosti ani pro předcházení opakování stejných chyb.

O to cennější je, že na konci roku 2025, krátce po uzávěrce 3. čísla SWARM, vyšla odborná monografie věnovaná stále aktuálnímu tématu smrtelných nehod českých a slovenských potápěčů.

- Autoři: *František Novomeský, Veronika Rybářová, Miloslav Haták,*
- Název: *Potápačské nehody, forenzní aspekty a interpretácie,*
- Nakladatel: *Vydavatelství Osveta (SR),*
- Rok vydání: *2025,*
- Počet stran: *312,*
- Jazyk: *slovenština,*
- ISBN: *978-80-8063-538-1 [1].*

1 O KNIZE

Knihu lze bez nadsázky označit za multidisciplinární monografii, neboť propojuje poznatky z oblasti potápění, potápěčské techniky, soudního lékařství (forenzní medicíny), potápěčské a hyperbarické medicíny, kriminalistiky, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a dalších oborů souvisejících s potápěním.

Jak autoři uvádějí, jejich původním záměrem bylo vytvořit specializovaný manuál určený především pro orgány veřejné moci a soudní či pracovní lékaře zabývající se vyšetřováním potápěčských nehod [1, s. 12]. Publikace však svým obsahem tento rámec významně přesahuje. Vedle této cílové skupiny nabízí ucelený přehled problematiky pohybu (a přežití) člověka pod vodou, potápěčské výstroje i základního členění potápění, a to způsobem srozumitelným i čtenářům bez hlubších znalostí této problematiky, jejichž

existenci ostatně předpokládají i samotní autoři [1, s. 12].

Autory knihy snad ani není třeba podrobně představovat, neboť se jedná o významné osobnosti českého i slovenského potápění. Profesor dr. F. Novomeský (instruktor potápění, soudní lékař a znalec z oboru hyperbarická a potápěčská medicína), M. Haták (instruktor potápění, pracovní potápěč a znalec se specializací potápění) a dr. V. Rybářová (potápěčka a soudní lékařka) shromáždili a analyzovali reálné případy potápěčských nehod, k nimž došlo za období více než čtyř desetiletí, a vytvořili tak ucelený materiál, který může sloužit nejen při objasňování budoucích potápěčských nehod, ale zejména jako podklad pro zlepšení bezpečnostních postupů v oblasti potápění.

2 OBSAH A STRUKTURA KNIHY

Knihu obsahuje 312 stran textu a obrazové dokumentace. Po úvodní předmluvě prof. Novomeského následují příspěvky zástupců slovenských policejních a vojenských potápěčů a českých pracovních potápěčů. Vlastní text monografie je následně členěn do osmi logicky navazujících kapitol.

2.1 Člověk pod vodou: aspekty přežití

Kapitola představuje stručný, avšak ucelený přehled fyziologie člověka ve vztahu k vodnímu prostředí, základních fyzikálních zákonitostí spojených s pobytem pod vodou i nezbytných předpokladů (a prostředků) pro přežití v tomto prostředí. Nezapře medicínské zaměření části autorského kolektivu, neboť vhodně zohledňuje různý zdravotní stav potápěčů a zároveň objasňuje význam zdravotních prohlídek.

2.2 Druhy a způsoby současných potápěčských aktivit

Kromě základního rozdělení na nádechové a přístrojové potápění se pak kapitola věnuje potápění přístrojovému. Dělí jej na rekreační, technické, pracovní a potápění ozbrojených sil, bezpečnostních sborů a báňských záchranných služeb. Přináší informace o kvalifikačních stupních, výcviku, výstroji a o nejčastějších příčinách nehod jednotlivých typů potápění. Zároveň seznamuje s potápěčskou výstrojí používanou při daném typu potápění.

2.3 Potápěčské nehody

Tato kapitola vysvětluje, co se rozumí potápěčskou nehodou, koho se týká, co k ní může vést, kdy a jak k ní dochází a jaké jsou její následky.

2.4 Současná potápěčská výstroj a technika v kontextu potápěčských nehod

Tématem této kapitoly jsou jednotlivé části potápěčské výstroje, její „slabá místa“ a nejčastější možnosti jejího selhání. Obrazovou dokumentaci zde (na rozdíl od předchozí kapitoly, v níž fotografie byly spíše ilustrativní) tvoří autentické snímky z archivu autorů zachycující skutečné závady a nedostatky jednotlivých prvků potápěčské výstroje.

2.5 Organizace a metodika vyšetřování potápěčských nehod

Z pohledu recenzenta představuje nejzajímavější část publikace právě tato kapitola, neboť podrobně rozebírá postupy zainteresovaných stran v případě potápěčské nehody. Počínaje vytěžením informací přes dohledání a prvotní prohlídku zesnulého potápěče, až po následné zkoumání příčiny nehody jak po stránce technické i zdravotní. Autoři v této kapitole přináší zkušenosti ze své znalecké praxe. Pro soudní lékaře, kteří nejsou seznámeni

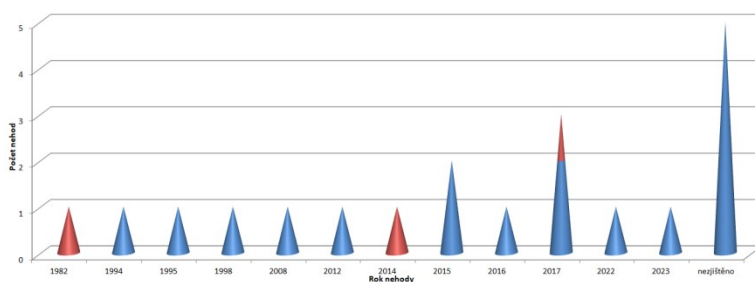
se specifiky potápění, může být prostřední část této kapitoly silnou oporou.

2.6 Legislativa EU upravující potápěčskou činnost (2025)

Tato kapitola přináší prostý výčet třiceti¹ technických norem upravujících potápění a potápěčskou výstroj, seskládaných do logických celků.

2.7 Literatura

Jak již samotný název vypovídá, jedná se o seznam použité literatury, tedy přehled zdrojů, z nichž autoři při psaní knihy čerpali. Obsahuje 69 převážně zahraničních monografií a odborných textů vydaných v letech 1936–2025 (průměr 2005, medián 2008).

Obrázek 1: Přehled doby vydání zdrojů

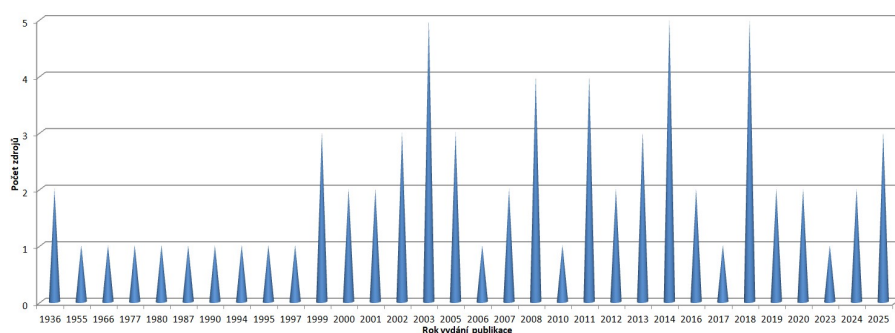
2.8 Kazuistiky

Pro většinu čtenářů z řad potápěčské veřejnosti bude pravděpodobně nejzajímavější právě osmá kapitola, která na 121 straně přináší dvacet případů smrtelných nehod tří potápěček (červeně) a osmnácti potápěčů, k nimž došlo přinejmenším v letech 1982–2023². Vzhledem ke skutečnosti, že autoři knihy popisované případy řešili, přináší každá z kazuistik validní informace o každé z nehod a tím zároveň vyvrací nepravdivé informace (fámy), které mezi potápěčskou veřejností o těchto (příp. těch nejznámějších z těchto) nehodách kolují.

¹ Jedna z norem je uvedena dvakrát.

² U pěti případů (8.4, 8.6, 8.13, 8.15 a 8.20) není zpracovateli recenze známo, kdy k události došlo.

Každá kazuistika má stejnou strukturu, v níž je uveden typ lokality, na niž došlo k nehodě a okolní podmínky. Následují informace o potápěči (pohlaví, věková kategorie, kvalifikace, zdravotní způsobilost) a jeho výstroji (výčet, popis, celkové hodnocení) a o ponoru samotném (důvod, organizace/provedení, hloubka a čas atp.). Na to navazuje stručný popis ponoru, popis (pravděpodobného) momentu vzniku nehodového děje, výčet skutečností zjištěných v průběhu šetření nehody (predispozice, spouštěče, omezující faktory, zneschopňující stavy, příčina smrti, případně i pitevní nález) a závěr (komentované shrnutí nehody).

Obrázek 2: Roky, kdy došlo k probíraným nehodám

S výjimkou jediné (č. 8.15 na s. 265) jsou všechny popisované nehody doplněné o obrazovou dokumentaci zahrnující nedostatky/závady na výstroji, výstupy (profily ponoru) z potápěčských počítačů, detaily patologických změn zjištěných při pitvě jednotlivých orgánů potápěče, či provádění šetření/znaleckého experimentu s výstrojí zesnulého.

3 KRITICKÁ ANALÝZA KNIHY

Kniha bezesporu zaplňuje dosud prázdné místo v odborné literatuře, neboť obdobná monografie v českém ani slovenském prostředí dosud nevyšla. Použitá metodika je dostatečně přesvědčivá a závěry jsou dobře podloženy. Výběr analyzovaných potápěčských nehod lze považovat za reprezentativní, přestože u patnácti případů, u nichž je recenzentovi znám rok nehody, téměř třetina pochází z období,

které již nelze označit za zcela současné (průměr roku vzniku 2010, medián 2015). Text je relativně čitelný přestože místy jeho plynulost narušuje uvádění anglických výrazů v závorkách, aniž by jejich znalost byla pro porozumění textu nezbytná nebo aby nahrazovaly slovenskou terminologií (např. „*umbilical line*“) [1, s. 81], „*squeeze*“ [1, s. 164] atp.). Přesto publikace u čtenáře předpokládá alespoň základní orientaci čtenáře v dotčených oborech, případně aby já četl souvisle a celou.

3.1 Silné stránky

Při řešení a vyhodnocování příčin nehod bývá běžné oproštění se od jakýchkoliv emocí a aktéři nehod jsou často vnímáni jako „subjekty“, jako „poškození“ případně i jen jako „statistické položky“. To však není případ této knihy, v níž nejsou oběti potápěčských nehod vnímány jako pouhé zdroje dat, ale hovoří se o nich jako o potápěčích (potápěč XY/potápěčka XX) a sami autoři knihu věnovali „*památce známých a neznámých potápěčů, jejichž tragickými osudy se museli zabývat*“.

Nehledě na citlivý přístup k obětem je doménou knihy odborná hloubka dat a kazuistik. Ty vychází z reálných případů, které autoři v průběhu své znalecké praxe shromáždili, systematicky uspořádali a přesvědčivě interpretovali. Využívali při tom Denobleho, Lippmannovu a Carusovu analýzu řetězce událostí (CEA³) [1, s. 110], kdy jednotlivé faktory dělí do čtenářům SWARM známých kategorií, tedy „*predispozice*“ (relevantní faktory předcházející ponoru a/nebo mimořádné

³ Vzhledem ke skutečnosti, že k některým v knize probíraným nehodám došlo dříve, než Denoble, Lippmann a Caruso svůj postup publikovali, lze předpokládat, že při řešení starších nehod autoři použili jiný, svůj vlastní postup, a CEA použili k interpretaci dříve zjištěných skutečností až pro potřeby knihy.

události pod vodou), spouštěče (to, co proměnilo ponor v nouzovou situaci), omezující faktory (činnosti nebo okolnosti spojené se spouštěčem, které způsobily zranění nebo onemocnění) zneschopňující stavy (stav, který vedl přímo k úmrtí anebo zneschopnil potápěče takovým způsobem, že utonul) a příčina smrti (tak, jak je uvedena v pitevní zprávě)" [2, s. 13].

Autoři správně připomínají často zapomínaný fakt, že potápěčská nehoda není důsledek jednoho faktoru, ale „kumulativní souběh několika negativních příčin a okolností, které se společně determinujícím způsobem podílejí na vzniku nehodového děje pod vodou“ [1, s. 112]. Ilustrují to na Reasonově teorii švýcarského sýra, kdy jednotlivé plátky ementálu v balení tvoří bezpečnostní opatření (ochranu potápěče), zatímco otvory v plátcích představují slabá místa ochrany, jimiž může riziko projít, a pokud projde všemi vrstvami, dojde k nehodě [1, s. 109]. Čtenáři SWARM vědí, že spoléhání se na jedinou vrstvu ochrany (např. pouze na výstroj, nebo pouze na výcvik) je cestou k nehodě [3, s. 8].

Publikace přináší i krátký a přehledný historický exkurs. Ten zahrnuje vývoj sportovní potápěčské výstroje jak ve světě, tak v bývalém Československu [1, s. 34-35] a u některých prvků výstroje je pak uveden i její historický kontext (např. neoprénu [1, s. 46]). V případě výstroje pro technické potápění (a výjimkou prvního použití pojmu „technické potápění“ [1, s. 49]) souhrnný vývoj uveden není, pohled do historie je uveden u některých dílčích částí (např. ploutve *Jetfins* [1, s. 51] a *rebreather* [1, s. 53-54]). Přehledně je zpracován i historický vývoj pracovního potápění v někdejší Československu [1, s. 76].

Z hlediska prevence potápěčských nehod jsou přínosné přehledné souhrny nejčastějších příčin nehod při rekreačním a technickém potápění [1, s. 66-67], policejním, hasičským a báňským

záchranném potápění [1, s. 71], vojenském potápění [1, s. 75 a 76] a v pracovním potápění [1, s. 91]. Není však zcela zřejmé, zda vychází z poznatků autorů, nebo zda se jedná o potenciální příčiny (např. střelné poranění potápěče na hladině). Zároveň autoři připomínají, že přestože příčinou úmrtí potápěče je často utonutí, v takovém případě jde o sekundární proces, způsobený řetězcem událostí a selhání, tedy příčin vedoucích k nehodě samotné [1, s. 142].

Přestože se kniha zabývá potápěčskými nehodami, autoři uvádějí, že jednoznačná a závazná definice potápěčské nehody zatím neexistuje [1, s. 94]. Pro úplnost však citují definice nehod (a potápěčské nehody) používané různými institucemi [1, s. 93-94].

Za velmi přínosné pro bezpečnost potápěčů a jejich zdraví je uvádění důležitých skutečností v plných souvislostech. Tedy informací, které třeba mohou být všeobecně známy, ale pracuje-li se s nimi izolovaně, ne každý si uvědomí jejich závažnost. Příkladem budiž třeba výstroj technických potápěčů. Každý (technický) potápěč ví, že takováto výstroj je těžká, avšak většina z nich hmotnost výstroje vnímá pouze jako dílčí překážku, kterou je nutné překonat. Kniha mu připomene, že se jedná i o nadlimitní zátěž jeho opěrné soustavy, která do budoucna může vést k degenerativním kloubním změnám [1, s. 53]. Nebo například automatiky, každý potápěč ví, že po 12 měsících, nebo po 100 ponorech (podle toho, co nastane dříve) vyžadují provedení servisu, leč ne každý to dodržuje s argumentem, že „na to jeho potápění to stačí i v delších intervalech“. Připomenutí skutečnosti, že během jediného 45minutového ponoru vykonají pohyblivé části automatiky přibližně 450–540 pracovních cyklů [1, s. 41]), může řadu potápěčů přesvědčit, aby doporučené servisní intervaly nepodceňovali. I proto autoři připomínají, že „velmi častým zdrojem poruch nebo selhání funkce

potápěčské výstroje je nesprávná, nedostatečná nebo nedbalá údržba ze strany uživatele" [1, s. 113] a to včetně „opomenutí či zanedbání pravidelného technického servisu v intervalech doporučených výrobcem“ [1, s. 114]. Důsledky závad na výstroji pak autoři uvádí v některých kazuistikách, stejně jako příklady závad na výstroji v celé kapitole 4 (úsměvným příkladem jsou kosti myši v automatické [1, s. 121]).

Obrázek 3: Kuriózní zdroj závady – kosti hlodavce v automatické [1, s. 121]

V návaznosti na výše uvedenou potřebu servisu výstroje nelze nezmínit i letmé dotknutí se doporučené doby životnosti používaných hadic (pět let) a skutečnosti, že únik plynu z (kompletně) poškozené středotlaké hadice je až 10× rychlejší, než z vysokotlaké [1, s. 42].

Původní záměr autorů vytvořit „manuál“ pro pracovníky orgánů a institucí zabývajících se řešením potápěčských nehod [1, s. 12] monografie plní, ať už se jedná o úkony a postupy při prvotní prohlídce [1, s. 147-148] policejními potápěči nebo doporučení, jak si počínat na místě události a co všechno je nezbytné zdokumentovat [1, s. 152-155]. To samé platí i pro postup při zkoumání těla soudními lékaři [1, s. 162-169], který si zaslouží být samostatnou příručkou i pro ty lékaře, kteří nejsou s problematikou potápění blíže obeznámeni. Kriminalisté, stejně jako likvidátoři pojišťoven, si zas díky knize uvědomí, že potřebují vědět, zda výstroj zesnulého potápěče byla správně sestavena, zda byla odpovídající pro daný ponor a zda byla v odpovídajícím stavu [1, s. 171-173]. Publikace však představuje

cenný zdroj validních informací také pro čtenáře z řad potápěčské veřejnosti.

3.2 Slabá místa

Ačkoliv je kniha zpracována na velmi vysoké úrovni a jako celek i v jednotlivých částech je velmi přínosná, v zájmu objektivity recenze je však třeba upozornit i na některá slabší místa publikace (překlepy typu že u EN 14225-3 je uvedeno, že se jedná o Část 2 [1, s. 185] budou ponechány stranou).

Řada z následujících připomínek zřejmě souvisí spíše s redakčním sjednocením textu než s prací samotných autorů. V důsledku toho se např. termín „*pupeční šňůra (umbilical line)*“ opakovaně objevuje ve stejné podobě [1, s. 79, 81, 87], ale že se tato část výstroje tímto způsobem nazývá, je uvedeno až mnohem později [1, s. 171]. V případě usmrcení z nedbalosti se čtenář na začátku stránky dozví, že se jedná o § 149 odst. 1 trestního zákona [1, s. 141], ale až na konci stránky v souvislosti s trestní odpovědností zjistí, že tímto zákonem je *zákon č. 300/2005 Z. z.* [1, s. 141]. Naproti tomu, že v případě (v knize často zmiňovaného) trestního řádu se jedná o *zákon č. 301/2005 Z. z.*, se čtenář z knihy nedozví vůbec. Čtenář se tak s některými důležitými vysvětleními seznamuje až poté, co jsou příslušné pojmy nebo právní odkazy opakovaně používány.

Uvedená nejednotnost se projevuje například také u odkazů na trestní řád. Kromě prvního uvedení, že orgán činný v trestním řízení přibere znalce podle § 142 odst. 1 [1, s. 143], je tento paragraf uveden u každé další zmínky o přibrání znalce [1, s. 160-162]. Stejně tak je tomu i v případě § 156 odst. 1 o prohlídce a pitvě mrtvol [1, s. 161, 162, 166]. Obdobně je tomu v případě zkratky v závorce, kdykoliv je zmíněna „*celo-obličejová potápěčská maska (FFM)*“ [1, s. 80, 81, 82, 128, 148, 164, 253, 256, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 268], „*osobní potápěčský počítač (PDC)*“ [1, s. 64, 65, 134, 143]

a mnohé další. Protikladem k tomu je pojmová nejednotnost v případě pracovního potápění, které je někde označováno jako „*pracovní*“ [1, s. 145, 161, 180], jinde jako „*komerční*“ [1, s. 170, 172, 173,]. Jedná se sice o nevýznamné drobnosti, ale kvůli nim pak kniha může v některých pasážích vzbuzovat dojem kompilace dílčích textů namísto jednotně redigované monografie.

Poněkud zavádějící je i název 6. kapitoly „*Legislativa EU upravující potápěčskou činnost*“ [1, s. 183]. Pojmem legislativa, vycházející z latinského „*leges ferre*“⁴ se rozumí proces tvorby zákonů a psaného práva, tedy tvorbu práva coby činnost a výsledky této tvorby [4, s. 100, 101]. Obsah kapitoly však neodpovídá ani jednomu z těchto významů. Laická veřejnost pojem legislativa používá jako souhrnné označení pro právní předpisy, příp. sbírku zákonů. Ovšem i v případě, že autoři pod pojmem legislativa měli na mysli právní předpisy, nejsou tyto uvedeny v předmětné kapitole knihy, a to i přesto, že v mnoha zemích EU je potápění upravené právním předpisem (nejčastěji v souvislosti s BOZP, ochranou přírody či historického/kulturního dědictví nebo námořním právem). Kapitola obsahuje pouze výčet technických norem (evropských EN a v jednom případě britské BS) souvisejících s potápěním. Navíc uvádí vedle platné EN 250:2014 také více než deset let neplatnou EN 250:2000 [1, s. 184], aniž je na tuto skutečnost čtenář upozorněn.

Za nešťastnou lze považovat formulaci, podle níž „*laická veřejnost se často angažuje v pokusech o resuscitaci i v případech, kdy je potápeč už mrtvý*“ [1, s. 160]. Lze pochopit zájem soudních lékařů na zachování tělesných stop, neboť poranění vzniklá při neodkladné resuscitaci (poškození tělesné schránky) mohou překrýt některé známky související se vznikem potápěčské nehody. Poskytnutí

první pomoci je nejen zákonnou povinností každého občana [5, §150], ale i morální povinností každého spolu-potápěče. Laická veřejnost není oprávněna konstatovat smrt a při pochybnostech je povinna zahájit poskytování první pomoci. Navíc jsou známy případy dlouhotrvajícího tonutí v chladné vodě, kdy se postiženého podařilo zachránit [6; 7; 8]. Zároveň v případech, kdy se potápěče podaří vynést na hladinu krátce po nehodě a probíhají pokusy o jeho oživení, bývá zcela běžným postupem svlečení, případně rozstřížení potápěčského obleku za účelem poskytování neodkladné resuscitace. V této souvislosti působí poněkud nejednotně doporučení, podle něhož policejní orgán poskytne znalci „*kompletní potápěčskou výstroj (kromě potápěčského obleku) a další součásti techniky na technickou expertizu*“ [1, s. 160], zatímco na jiném místě publikace je uvedeno, že „*tělo mrtvého potápěče má být na soudní pitvu převezeno v potápěčském obleku*“ [1, s. 162]). Pokud si resuscitační pokus vyžádá sejmutí nebo rozstřížení potápěčského obleku, nelze obě uvedená doporučení zpravidla současně naplnit.

Některá tvrzení autorů, vycházející z jejich bohatých profesních zkušeností, jsou formulována kategoricky, aniž by bylo zřejmé, zda odráží odborný názor autorů nebo jestli se jedná o jednu z možných interpretací dané problematiky. Příkladem může být označení jako „*sporná potápěčská aktivita*“ – „*nepřijatelné sólové potápění*“ [1, s. 34]. Rizika i možné důsledky sólového potápění jsou sice nezpochybnitelné, na druhou stranu autory uváděná „*nepřijatelnost*“ takového počínání nenachází oporu v právní úpravě ČR [9, Čl. 2 odst. 4; 10, Čl. 2 odst. 3, Čl. 26 odst. 2] a všeobecná prevenční povinnost vůči sobě sama se na volnočasové (na rozdíl od pracovně právních [11, § 106 odst. 4]) aktivity nevztahuje [12, § 2900].

Rovněž tvrzení, že použití určitého typu výstroje se pojí s konkrétním druhem potápění (např. použití jedné tlakové láhve

⁴ Tvořit zákony [4, s. 100]

a jednoho prvního stupně automatiky s rekreačním potápěním [1, s. 37], použití kompenzátoru vztaku typu žaket také s rekreačním⁵ potápěním [1, s. 43], nebo že použití suchých obleků je charakteristické pro technické a „profesionální“ potápěče [1, s. 48]) nelze podle názoru zpracovatele považovat za obecně platná. Vedle marketingových a módních trendů, které vedou k rozšíření dříve „technické“ výstroje mezi rekreační potápěče, rozhodují především podmínky konkrétního ponoru. Technický potápěč v tropických vodách nebude nutně používat suchý oblek, stejně jako rekreační potápěč v chladných vodách může zvolit dvojče se dvěma prvními stupni.

Tvrzení, že „*uniformita ovládacích prvků*“ technického inflátoru může být pro potápěče-začátečníka „*matoucí až vysloveně nebezpečná (záměna napouštěcího ventilu s vypouštěcím, náhlá ztráta vztaku při nechtěném vypuštění vzduchu z BCD)*“ [1, s. 60], se sice může jevit jako logické, na druhou stranu konstrukce inflátoru předpokládá konkrétní způsob jeho uchopení, při němž jsou napouštěcí i vypouštěcí tlačítka ovládána odlišnými prsty. U potápěče, který nemá tento úchop a ovládání inflátoru dostatečně zažité, nelze očekávat, že samotná odlišnost ovládacích prvků tento nedostatek odstraní. Použití různých ovládacích tlačítek proto nemůže nahradit důkladný nácvik správného ovládání inflátoru.

Označení některých úkonů spojených s výstrojí za „*neodborné*“, například v souvislosti s výměnou vysokotlakých hadic [1, s. 122], středotlakých hadic [1, s. 123] či náustků 2. stupňů automatik [1, s. 124], může být z pohledu českého čtenáře poněkud zavádějící. V češtině se totiž pojem „odbornost“ pojí nejen s dosaženou kvalifikací, ale také s odbornými znalostmi, zkušenostmi

a dovednostmi. Tedy ani v případě např. automatik Tecline, u nichž výrobce vyžaduje, aby i obyčejnou výměnu hadic prováděl výhradně výrobce nebo výrobcem autorizovaný servis⁶ [13, s. 9], by se proto jednalo o výměnu neautorizovanou, nikoliv však nutně neodbornou.

Stejně tak tvrzení, že důlní díla „*bývají zaplavena černou uhelnou vodou s nulovou viditelností*“ [1, s. 151] platí pro zatopené uhelné doly, ale nelze toto tvrzení vztahovat na všechna důlní díla. Příkladem jsou známé komerčně provozované potápěčské lokality jako český důl Hraničná, maďarský důl Kőbánya, německý důl Miltitz anebo slavné slovenské Dubnícke opálové bane, které jsou vyhlášené svou křišťálově čistou vodou.

Za přinejmenším diskutabilní lze považovat tvrzení, že „*při pracích pod vodou bez pracovní kvalifikace hrozí podcenění náročnosti a vysoké riziko nehody*“ [1, s. 157]. Je nesporné, že k nehodám potápěčů bez „pracovní kvalifikace“ při práci dochází [1, s. 226; 14], současně však nejsou k dispozici údaje o celkovém rozsahu prací, které tito potápěči vykonají bez nehody. Stejně tak ale dochází i k nehodám potápěčů s „pracovní kvalifikací“. „Pracovní kvalifikace“ nepochybně představuje významný bezpečnostní prvek, nelze ji však považovat za jediné kritérium určující míru rizika při práci pod vodou. Práce pod vodou vzhledem k vnějším faktorům je i při dodržení všech požadavků BOZP, všech bezpečnostních zásad a při použití stanovených prostředků stále spojena se zvýšeným rizikem ohrožení života nebo zdraví.

Bez bližšího odůvodnění je uvedeno tvrzení, že potápěčský výcvik v ČR a SR „*upravuje technická norma EN ISO 24801-3:2014*“ [1, s. 31]. Kromě toho, EN ISO

⁵ byť později připouští, že v současnosti i rekreační potápěči používají kompenzátor vztaku typu křídlo [1, s. 44].

⁶ demontáž a montáž součástí a podsestav automatiky osobami k tomu nemají autorizaci, není povolena [13, s. 9]

24801-3:2014 upravuje pouze vedoucí potápěče. Potápěči s doprovodem (EN ISO 24801-1:2014) a samostatní potápěči (EN ISO 24801-2:2014), kteří jsou dále v knize uvedeni [1, s. 31, 32] jsou upraveni dalšími částmi normy EN ISO 24801. Avšak žádný právní předpis ČR nestanovuje, že výcvik potápěčů je upraven touto (nebo jinou) technickou normou. Navíc samotný Úvod této normy výslovně uvádí, že není osnovou výcviku a že ani nenaznačují, že by kvalifikace potápěčů vydávané národními nebo výcvikovými organizacemi musely odpovídat úrovní této normy [15, s. 7; 16, s. 7; 17, s. 7].

V návaznosti na předchozí tvrzení publikace dále uvádí, že „některé zahraniční systémy rekreačního potápění však nejsou kompatibilní s normou EN ISO 24801-3:2017, což představuje právní překážku při realizaci jejich výcviku na území obou států“ [1, s. 33] a „EN nekompatibilní výcvikový systém totiž nemůže být akreditovaný na MŠVVaM SR anebo MŠMT ČR“ [1, s. 33]. V citovaném textu došlo pravděpodobně k překlepu, neboť norma EN ISO 24801-3 nebyla vydána (ani revidována) v roce 2017. Současně lze předpokládat, že autoři neměli na mysli pouze třetí část normy, která upravuje požadavky na vedoucí potápěče, ale soubor EN ISO 24801 jako celek, tedy jeho části 1, 2 i 3.

Z uvedeného tvrzení autoři dále dovozují, že „EN nekompatibilní výcvikový systém totiž nemůže být akreditovaný na MŠVVaM SR anebo MŠMT ČR“ [1, s. 33], což však nikde v publikaci neodůvodňují. EUF (*European Underwater Federation*) sice ve spolupráci s rakouskou národní standardizační agenturou *Austrian Standards plus GmbH* zajišťuje certifikaci potápěčských výcvikových agentur (případně instruktorů či potápěčských center) z hlediska souladu jejich služeb s požadavky příslušných norem EN ISO, nejedná se však o oznámený subjekt (*Notified Body*). Získání tohoto certifikátu je

dobrovolné a nepředstavuje povinné potvrzení shody, bez něhož by nebylo možné potápěčský výcvik poskytovat. Zároveň odkaz na MŠMT není zcela přiléhavý. V současnosti totiž neprovádí akreditaci potápěčských výcvikových systémů ani potápěčských kurzů. V oblasti potápění pouze akredituje rekvalifikační program směřující k profesní kvalifikaci *Instruktor/instruktorka potápění*⁷. Rovněž autorizuje fyzické a právnické osoby k provádění zkoušek k získání této profesní kvalifikace. Předmětná rekvalifikace je zaměřena pouze na přípravu instruktorů, autorizace se týká výhradně ověřování odborné způsobilosti instruktorů a nijak neupravuje ani neposuzuje výcvik rekreačních potápěčů.

Bohužel není v knize nijak doloženo ani blíže rozebráno tvrzení, že „existuje právní precedens, kdy bylo v ČR vedené trestní stíhání instruktora potápění za uvedení účastníků výcviku v omyl při používání neakreditovaného systému“ [1, s. 33]. Zpracovateli recenze jsou známy případy trestních stíhání „instruktora potápění“ pro uvedení účastníků výcviku v omyl, které spočívalo v provádění výcviku bez instruktorské kvalifikace a vystavování certifikací jménem jiných instruktorů. Nepodařilo se mu však dohledat žádný případ, v němž by předmětem trestního stíhání bylo samotné provádění výcviku v „neakreditovaném“ systému.

Rozhodně se nelze ztotožnit s tvrzením, že kompetentnost znalců a jejich odbornou znalost je možné doložit „a) počtem znaleckých posudků vypracovaných v případech potápěčských nehod, b) počtem jiných vědeckých výstupů (knižní a vědecké publikace, odborné přednášky v oblasti potápění), které prokazují

⁷ příp. rekvalifikační program *Potápěč/potápěčka pracovní a Potápěč operátor / potápěčka operátorka*, avšak tyto „pracovní“ kvalifikace nemají souvislost s výcvikem sportovních (rekreačních potápěčů), u kterých je však autorizujícím orgánem Ministerstvo zemědělství.

dostatečnou erudici znalce“ [1, s. 144]. Kvantita však sama o sobě nikdy nemůže být měřítkem kvality, a to ani v případě znaleckých posudků [18; 19; 20]. Výběr znalce pro zpracování znaleckého posudku orgánem veřejné moci je procesní úkon, ne nákup služby, proto nepodléhá výběrovému řízení [21, § 261 odst. 2]. V praxi tak může docházet k opakovanému ustanovování těchto znalců z důvodů, které nemusí bezprostředně souviset s jejich odbornou erudicí, ale například s předchozí zkušeností zadavatele, jeho osobní preferencí nebo ustáleným způsobem přibírání znalců v obdobných věcech. Samotný počet zpracovaných znaleckých posudků proto nemusí být spolehlivým měřítkem odborné úrovně znalce. Zkušenost zpracovatele recenze je přitom taková, že ve všech případech, kdy obdržel od zadavatele spisový materiál obsahující znalecké posudky dlouholetých znalců s rozsáhlou posudkovou praxí⁸, vykazovaly tyto posudky závažné formální i odborné nedostatky. Interpretovaná data nebyla získána v souladu s obecně uznávanými vědeckými metodami ani oborově specifickými postupy, posudky obsahovaly nepodložená tvrzení, jejich závěry nebyly dostatečně odůvodněny a v některých případech nebyly ani přezkoumatelné. Obdobně ani publikační a přednáškovou činnost nelze hodnotit pouze podle jejího rozsahu. Je třeba rozlišovat mezi populárně-naučnou literaturou a recenzovanými odbornými či vědeckými publikacemi, stejně jako mezi popularizačními přednáškami pro širokou veřejnost a odbornými přednáškami na vysokých školách nebo vědeckých konferencích. Ani tyto aktivity samy o sobě však nejsou zárukou odborné kompetentnosti znalce.

Podobně diskutabilní je i navržený okruh otázek určených znalci pro „technickou expertizu“. Pokud by znalec nepožádal

zadavatele o jejich přeformulování a odpověděl například na otázky, zda „ponor proběhl podle platných předpisů“ [1, s. 179 bod 1], zda „nedodržení příslušných právních předpisů pro výcvik potápěčů mohlo mít vliv na vznik potápěčské nehody“ [1, s. 180 bod 13], zda „se ponor, při němž došlo k nehodě potápěče, uskutečnil při výkonu prací pod vodou podle platných právních předpisů pro pracovní potápění“ [1, s. 180 bod 1], nebo zda „případné nedodržení právních předpisů upravujících podmínky výkonu potápěčských prací mohlo zapříčinit vznik potápěčské nehody“ [1, s. 180 bod 5], překročil by meze své odborné působnosti. Takové otázky totiž směřují k právnímu hodnocení věci, které znalci nepřísluší; jeho úkolem je posuzovat otázky skutkové, nikoli právní. Stejně tak nepřísluší znalci zjišťovat, zda „organizátorovi potápění bylo předloženo potvrzení o zdravotní způsobilosti potápěče“ [1, s. 179 bod 2] nebo stanovit, zda „měl instruktor platné osvědčení pro výcvik potápěčů a potvrzení o zdravotní způsobilosti instruktora potápění“ [1, s. 179 bod 3]. Zjištění existence těchto dokumentů⁹ je úkolem orgánů činných v trestním řízení, které je zajišťují jako důkazní prostředky [22, § 78 odst. 1]. Znalec z nich při zpracování znaleckého posudku vychází, jejich existenci ani právní význam však neposuzuje [22, § 107 odst. 1].

Obdobně některé pasáže knihy vycházejí z právní úpravy, která byla v době vydání publikace již překonána. Například členění znaleckých posudků, ať už z oblasti potápěčské medicíny nebo technické expertizy, pouze na „náleзовou a posudkovou část“ [1, s. 181], již neodpovídá současné právní úpravě ČR. Toto členění platilo do konce roku 2020 [24, § 13 odst. 2], avšak podle současného zákona tvoří znalecký posudek kromě

⁸ Nejednalo se autory této recenzované monografie, pozn. zpracovatele.

⁹ Uvedené dokumenty jsou vyžadovány pro personál poskytovatele potápěčských služeb [23, čl. 4.8 písm. b)]

nálezu (výčet podkladů, způsob jejich získání a zpracování) [25, § 41 odst. 2] a posudku (analýza podkladů a její výsledky) [25, § 41 odst. 3] také odůvodnění (interpretace zjištěných skutečností) [25, § 41 odst. 4] a závěr (odpovědi na položené odborné otázky) [25, § 41 odst. 5].

Ani vymezení znaleckých specializací uvedené v publikaci [1, s. 144] již plně neodpovídá současnému stavu. Forenzně-technickou expertizu potápěčské výstroje neprovádí znalec z oboru „technické obory – různé se specializacemi:

- potápěčské práce, potápěčské a záchranářské práce v podzemí a bez volné hladiny,
- bezpečnost práce při potápěčských pracích, bezpečnost práce při sportovním (rekreačním) potápění,
- výcvik potápěčů, potápění v podzemí a bez volné hladiny, sportovní (rekreační potápění“ [1, s. 144].

I v době, kdy existoval obor „technické obory“ s odvětvím „technické obory – různé“ [26, Příloha], spadala pod tento obor pouze první z uvedených specializací. Specializace zaměřená na bezpečnost práce byla součástí oboru „bezpečnost práce“, zatímco problematika výcviku potápěčů náležela do oboru „sport“ (odvětví „sport – provozování“). Znalcům a znaleckým ústavům jmenovaným podle předchozí právní úpravy jejich oprávnění nadále zůstala zachována [27, § 45 odst. 1]. Nově zapisování znalci však již mohou být zapsáni pouze v oboru „bezpečnost práce a ergonomie“ (odvětví „bezpečnost práce“) nebo v oboru „sport“ (odvětví „sportovní výcvik“, „sportovní zařízení“ či „výkon sportu“). Obor „technické obory“ byl zrušen [28, Příloha č. 1] a potápění nebylo zařazeno ani do nově vzniklého oboru „speciální technické obory“.

Za nejvýznamnější slabinu publikace lze považovat skutečnost, že ačkoli autoři opakovaně uvádějí, že je určena čtenářům v České republice i na Slovensku, prakticky

celá vychází z podmínek slovenského právního a institucionálního prostředí. Typickým příkladem je kapitola věnovaná organizaci a vyšetřování potápěčských nehod, která pracuje výhradně se slovenskou právní úpravou. Přestože autoři výslovně uvádějí, že tuto část zpracovali slovenští autoři [1, s. 139], doplnění alespoň základních odkazů na českou právní úpravu by významně zvýšilo praktickou využitelnost publikace pro české čtenáře.

Tab. 1: Porovnání právní úpravy ČR a SR související s vyšetřováním potápěčských nehod [1; 5; 22]

Slovenská úprava	Česká úprava
Zákon č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
§ 142 Znalecká činnosť	§ 105 Přibrání znalce
§ 156 Prehliadka a pitva mŕtvoly a jej exhumácia	§ 115 Prohlídka a pitva mrtvoly a její exhumace
§ 199 Začatie trestného stíhania	§ 160 Zahájení trestního stíhání
Zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon	Zákon č. 40/2009 Sb., Zákon trestní zákoník
§ 149 Usmrtenie	§ 143 Usmrcení z nedbalosti

Na tuto skutečnost navazuje i používání označení orgánů veřejné moci výhradně podle slovenské právní úpravy. Publikace například uvádí *Oddelenie vyšetřovania Odboru kriminálnej polície a prokuratúru* [1, s. 141], aniž by zmínila jejich české protějšky – *Službu kriminální policie a vyšetřování a státní zastupitelství*. Obdobně je tomu i v případě *Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou* [1, s. 140], který v České republice nemá přímý ekvivalent. Prohlídku těla zemřelého zde provádí lékaři¹⁰ určení podle § 84

¹⁰ Prohlídku těla zemřelého v ČR podle zákona provádí:

- praktický lékař, u něhož je zemřelý registrován v rámci návštěvních služeb [29, § 84 odst. 2 písm. a)] (což se neděje),

zákona o zdravotních službách [29], typicky smluvní lékař kraje (tzv. *koroner*), případně lékař zdravotnické záchranné služby, nastala-li smrt v průběhu poskytování přednemocniční neodkladné péče [29, § 84 odst. 2 písm. d)].

Rovněž se v knize objevují tvrzení, která nelze bez dalšího vztáhnout na podmínky v České republice. Je možné, že odpovídají právní úpravě nebo aplikační praxi na Slovensku (ta však není zpracovateli recenze známa), v českém právním prostředí však skutečný stav věcí nevystihují.

Příkladem je tvrzení, že jednou z autorit vyšetřujících potápěčskou nehodu jsou inspektoři bezpečnosti práce [1, s. 35]. Takové zobecnění však neodpovídá české právní úpravě. Orgány inspekce práce (Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce [30, § 2 odst. 1], dále jen IP) totiž neřeší každou potápěčskou nehodu, ale pouze případy spadající do jejich zákonné působnosti [30, § 3], tedy zejména nehody vzniklé v souvislosti s výkonem závislé práce nebo podnikatelské činnosti [30, § 6]. IP bude řešit smrtelnou potápěčskou nehodu zaměstnance: pracovního potápěče, vědeckého pracovníka vykonávajícího potápěčskou činnost z důvodu výzkumu pro výzkumný ústav či vysokou školu anebo potápěče-záchranáře u některé ze záchranných (ne bezpečnostních) složek (např. obecní policie [31, § 1a] či jednotka požární ochrany podniku [32, § 65 odst. 1 písm. b)]) a instruktora potápění, který je zaměstnancem potápěčské školy/centra. V takovém případě se IP bude zajímat o pracovní postupy, kvalifikace, technický stav výstroje (resp. dokumentace

k výstroji, neboť výstroj na místě zabaví policie jako důkazní prostředek) atp. V případě potápěče vykonávajícího činnost na tzv. „živnostenský list“ (osoba samostatně výdělečně činná, dále jen OSVČ) pro jiný subjekt (společnost zabývající se potápěčskými pracemi, potápěčskou školu atp.) se orgán IP bude zajímat plnění požadavků na společné pracoviště (dokumentaci koordinace bezpečnosti práce) [33, § 101 odst. 3 a 4] anebo zda mezi potápěčem a subjektem nedochází k zastírání faktického pracovněprávního vztahu jinou smlouvou (tzv. švarcsystému), ale už se nebude zajímat o jeho kvalifikace [34, § 12]. Působnost orgánů inspekce práce se sice vztahuje i na potápěče OSVČ vykonávajícího činnost samostatně na vlastní zakázce (např. instruktora potápění s vlastními studenty). V případě jeho smrtelné nehody však orgán inspekce práce nemá právní nástroj, jak s ním vést řízení, neboť odpovědnost za přestupek zaniká smrtí fyzické osoby [35, § 29 písm. b)].

Ačkoliv je výčet „nejčastějších příčin nehod při rekreačním (technickém) potápění“ [1, s. 66-67] poměrně vyčerpávající, chybí v něm zmínka o zdravotním stavu potápěče a jeho momentální zdravotní indispozici, které se mohou na vzniku potápěčských nehod významně podílet [2, s. 16]. Ostatně i reflux zmíněný v kazuistice 8.13 [1, s. 255 a 256] tuto skutečnost dokládá, byť se jedná o případ pracovního potápění, jehož nejčastějším příčinám je v knize věnována samostatná pozornost [1, s. 91].

Při popisu služebního potápění kniha podrobněji rozebírá normativní rámec a systém kvalifikací slovenských policejních potápěčů [1, s. 68-69], stejnou pozornost však nevěnuje hasičským ani dalším služebním potápěčům, a to ani v České republice, ani na Slovensku. V případě armádních potápěčů pojednává pouze o potápěčích pyrotechnicích (EOD) [1, s. 71] a příslušnicích speciálních sil či

- smluvní lékař kraje určený k provádění prohlídek těla zemřelého mimo zdravotnické zařízení [29, § 84 odst. 2 písm. b)], (*koroner*),
- lékař zdravotnické záchranné služby v případech, kdy potápěč zemře v průběhu poskytování přednemocniční neodkladné péče [29, § 84 odst. 2 písm. d)].

výsadek. výsadkových jednotek [1, s. 71-75], zatímco další vojenské potápěčské činnosti zůstávají opomenuty. Nejsou tak zmíněni například potápěči zabezpečující plavby a brody vojenské techniky přes vodní překážky ani ženijní potápěči provádějící průzkum vodních ploch a toků, odstraňování podvodních překážek či zabezpečení výstavby pontonových mostů a mostních provizorií atp.

Popis potápěčské činnosti policejních složek je na některých místech značně zjednodušený. Publikace například uvádí, že „*potápěčská činnost v policejních složkách je orientovaná především na poskytnutí pomoci osobám v tísni*“, přestože dále rozvádí i vyhledávání a další policejní činnosti [1, s. 67]. V podmínkách Policie ČR však představuje těžiště činnosti policejních potápěčů zejména pátrání po pohřešovaných (utonulých) osobách a vyhledávání, zajišťování a dokumentování důkazů pod vodní hladinou [36].

Stejně tak je výčet policejních potápěčských útvarů neúplný. Publikace zmiňuje pouze Útvar rychlého nasazení (URNA), přestože potápěčskou činnost v Policii ČR vykonávají také příslušníci Odboru speciálních potápěčských činností a výcviku (OSPČV), Poříčních oddělení krajských ředitelství policie i Zásahových jednotek služby pořádkové policie krajských ředitelství policie. Přitom sama kniha u kazuistiky 8.17 uvádí, že příslušníci OSPČV se podíleli na vyšetřovacím experimentu [1, s. 280]. Obdobně je to i v případě potápěčů báňských záchranných služeb. Publikace uvádí, že potápěči jsou na hlavních báňských záchranných stanicích (HBZS), [1, s. 67], nezmiňuje však, že potápěči působí také na některých závodních báňských záchranných stanicích (např. ZBZS Odolov). Současně je v knize uvedeno, že HBZS Most disponuje potápěči [1, s. 70], ačkoliv podle aktuálně dostupných údajů tato stanice potápěče v současnosti nemá [37, s. 7].

Podobně nepřesně působí i tvrzení, že „*proces vyzdvižení mrtvého potápěče na hladinu vykonávají potápěči policie nebo hasičů*“ [1, s. 154] a na něj navazující postupy [1, s.154–159]. Je sice možné, že k potápěčské nehodě dojde v době a místě výcviku hasičských potápěčů, kteří ztraceného potápěče vyhledají, vynesou na hladinu a zahájí pokus o jeho záchranu. V takové situaci však jejich prioritou není dokumentace místa nálezu ani technického stavu výstroje¹¹, ale bezodkladné poskytnutí první pomoci. Po uplynutí šedesáti minut od ponoření bez dýchacího média (resp. od nejzazšího předpokládaného okamžiku, kdy jím mohl potápěč disponovat) se záchranná akce mění v pátrání po utonulém. Odpovědnost za ohledání místa nálezu, dokumentaci a vyzvednutí těla pak přechází na policejní potápěče [38, Příloha č. 1 s. 4]. Ostatní složky disponující potápěči (hasiči, vodní záchrannáři či městská policie) při nálezu těla zpravidla ponechají tělo na místě¹², označí jeho polohu a místo nálezu předají Policii České republiky [38, Příloha č. 1 s. 5 body 6 a 7].

Za škodu lze považovat i to, že publikace vůbec nezmiňuje potápěče Vodní záchranné služby Českého červeného kříže (VZS ČČK), respektive operátory podvodních dronů. Právě záchrannáři VZS ČČK Plzeň se v posledních letech opakovaně podíleli na úspěšném vyhledání pohřešovaných potápěčů [39] i utonulých osob [40], přičemž jejich zkušenosti by mohly být pro čtenáře rovněž přínosné.

Za drobný nedostatek lze považovat i skutečnost, že jednotlivé kazuistiky uvádějí pouze roční období, nikoliv rok, kdy k nehodě došlo (případně alespoň orientační časové zařazení). Tato informace

¹¹ Z pochopitelných důvodů nebudou pod vodou zaznamenávat stav ventilů ani dokumentovat jeho výstroj.

¹² s výjimkou případů, že by tělo mohlo být strženo proudem či by ohrozilo život a zdraví jiných osob [38, Příloha č. 1 s. 5 bod 6].

by čtenáři umožnila lépe posoudit použitou výstroj v dobovém kontextu. Bylo by totiž možné rozlišit, zda šlo o tehdy běžně používané vybavení odpovídající době vzniku nehody, nebo o výstroj, která již byla v daném období zastaralá a jejíž použití mohlo samo představovat významný rizikový faktor.

S výše uvedeným souvisí i některá hodnocení potápěčské výstroje v jednotlivých kazuistikách. Například u kazuistiky 8.1 z roku 1982 je jako rizikový faktor uvedeno „nepoužití BCD a současné přetížení“ [1, s. 193], u kazuistiky 8.2 z roku 1994 „nedostatečně technicky vybavený potápěč“ [1, s. 198] a u kazuistiky 8.3 z roku 1995 „nevhodná výstroj“ [1, s. 202]. Z dnešního pohledu lze s těmito závěry bezvýhradně souhlasit. Výstroj používaná před několika desítkami let však odpovídala tehdejšímu technickému možnostem, míře její dostupnosti i dobovým standardům. Bylo by proto vhodné hodnotit ji nejen z pohledu současných bezpečnostních požadavků, ale také v kontextu období, v němž byla skutečně používána.

Žádnou z výše uvedených připomínek nelze v žádném případě chápat jako kritiku autorů či publikace samotné. Jejich cílem není zpochybnit mimořádnou odbornou hodnotu recenzované monografie, ale nabídnout alternativní odborný pohled na některé pasáže, které by mohly být v případném dalším vydání zpřesněny, doplněny nebo podrobněji vysvětleny. Přispěje-li tato recenze k odborné diskusi nad problematikou potápěčských nehod a současně poskytne autorům zpětnou vazbu využitelnou při přípravě druhého či dalších vydání knihy, případně jejích cizojazyčných verzí, splní svůj účel.

4 ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ

Monografie *Potápačské nehody, forenzní aspekty a interpretace* představuje ucelený materiál zaměřený na problematiku potápěčských nehod. Jedná se

o mimořádně hodnotné a přinejmenším v českém i slovenském prostředí v podstatě unikátní dílo, které propojuje problematiku potápění, potápěčské výstroje, forenzního zkoumání potápěčských nehod a rozbor dvaceti reálných případů.

Publikace je určena všem, kteří přicházejí do styku s potápěním nebo se podílejí na řešení potápěčských nehod. Přínosná bude především pro potápěče, kriminalisty, soudní lékaře, znalce se specializací na potápění, likvidátory pojistných událostí i další odborníky, kteří se touto problematikou zabývají.

Může sloužit jako praktický průvodce při řešení potápěčských nehod a přispět ke sjednocení postupů jak na místě události, tak při jejich následném odborném zkoumání. Pro samotné potápěče představují rozbor jednotlivých nehod i přehled typických závad na potápěčské výstroji cenný zdroj poučení, který může přispět k prevenci obdobných událostí.

Navzdory dílčím připomínkám uvedeným v této recenzi představuje publikace mimořádně hodnotný odborný počín, který by neměl chybět v knihovně žádného odborníka ani vážného zájemce o problematiku potápění a potápěčských nehod.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] NOVOMESKÝ, František. RYBÁROVÁ Veronika a Miloslav HATÁK. *Potápačské nehody, forenzní aspekty a interpretace*. Martin: Osveta, 2025. 1. vydání. ISBN: 978-80-8063-538-1.
- [2] HOVORKA, Jiří, BELICA, Ondřej. Smrtelné nehody českých a slovenských potápěčů (1965-2025). *Safety, Work And Rescue Magazine*. 2025. roč. 2, č. 2, s. 12-20. ISSN 3029-7508. <https://doi.org/10.71319/swarm2502.12-20>. Dostupné z: <https://swarm.craa.cz/smrtelne-nehody-ceskycha-slovenskych-potapecu-1965-2025>.

- [3] HOFMAN, Vít. Vážný pracovní úraz na recyklační lince plastů, v rotačním zařízení. *Safety, Work And Rescue Magazine*. 2025. roč. 2, č. 3, s. 4-11. ISSN 3029-7508. <https://doi.org/10.71319/swarm2503.04-11>. Dostupné z: <https://swarm.craa.cz/vazny-pracovni-uraz-na-recyklacnilince-plastu-v-rotacnim-zarizeni/>.
- [4] KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita, 1995. ISBN 80-7082-140-X.
- [5] ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník - znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.
- [6] BARTOLI, Carlo. WONG, Ronald. MAZANDI, Vanesa a kol. Ice Water Drowning Survival After 147-Minute Submersion and 7 °C Hypothermic Circulatory Arrest. *J Am Coll Cardiol Case Rep*. 2025. roč. 30, č. 25. eISSN2666-0849. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.jaccas.2025.104885>.
- [7] HOLAKOVSKÝ, Milan. Pod školákem se prolomil led, pod vodou byl téměř hodinu! 2018. Dostupné z: <https://boleslavsky.denik.cz/nehody/pod-skolakem-se-prolomil-led-pod-vodou-byl-temer-hodinu/>.
- [8] Zázrak v Rakousku - chlapec byl půl hodiny pod vodou a přežil. 2009. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/zazrak-v-rakousku-chlapec-byl-pul-hodiny-pod-vodou-a-prezil-192349>.
- [9] ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ústava České republiky - znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>.
- [10] ČESKO. Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky - znění od 1. 10. 2021. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>.
- [11] ČESKO. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce - znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.
- [12] ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník - znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.
- [13] SCUBATECH Tecline. User manual: LP, LP INF and HP hoses. [online] SCUBATECH Sp., Mierzyn, 2023. Dostupné z: https://www.dropbox.com/scl/fo/5sdx1d7sjeeugmb9coih/AI9PBvRfg-D667ghU2s3hK8/TECLINE%20MANUALS_INSTRUKCJE%20OBS%20C5%81UGI%20TECLINE/ENGLISH?e=4&preview=EN_2023_USER+MANUAL+TECLINE+LP_LP+INF+HP+Hoses.pdf&rlkey=zbponfcs6dyr7c3qbwcmxxi8&subfolder_nav_tracking=1&dl=0.
- [14] MAREK, Petr. Potápeč přišel o život při údržbě vodní elektrárny na Olomoucku. In: *Novinky.cz* [online]. © Borgis a.s. 2003–2026. 2025. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/krimi-potapec-prisel-o-zivot-pri-udrzbe-vodni-elektrarny-na-olomoucku-40550622>.
- [15] ČSN EN ISO 24801-1. *Služby v rekreačním potápění - Požadavky na výcvik rekreačních potápěčů - Část 1: Úroveň 1 - Potápeč s doprovodem*. Praha: Česká agentura pro standardizaci, 2023. Třídící znak: 761301.
- [16] ČSN EN ISO 24801-2. *Služby v rekreačním potápění - Požadavky na výcvik rekreačních potápěčů - Část 2: Úroveň 2 - Samostatný potápeč*. Praha: Česká agentura pro standardizaci, 2025. Třídící znak: 761301.
- [17] ČSN EN ISO 24801-3. *Služby v rekreačním potápění - Požadavky na výcvik rekreačních potápěčů - Část 3: Úroveň 3 - Vedoucí potápeč*. Praha: Česká agentura pro standardizaci, 2025. Třídící znak: 761301.
- [18] ČTK. Znalkyně zhotovuje posudek denně, Schorm má o kvalitě pochybnosti. In: *cesky.radio.cz* [online]. © 1997-2026 Radio Prague

- International, 2025. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/znalkyne-zhotovuje-posudek-denne-schorm-ma-o-kvalite-pochybnosti-8868458>.
- [19] KRÁSENSKÁ, Daniela. Posudek denně? Znalecký systém selhává, kontrola ale nefunguje. In: *Seznam zprávy.cz* [online]. © 2016-2026 Seznam Zprávy, a.s, 2025. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-posudek-denne-znalecky-system-selhava-kontrola-ale-nefunguje-294516>.
- [20] MIKEL, Jakub a Kateřina GRUNTOVÁ. Zkoumal Babiše juniora i sektářky. Za křivé posudky přišel znalec o razítko. In: *Seznam zprávy.cz* [online]. © 2016-2026 Seznam Zprávy, a.s, 2026. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-zkoumal-babise-juniora-i-sektarky-za-krive-posudky-prisel-znalec-o-razitko-311832>.
- [21] ČESKO. Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek - znění od 3. 4. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-134>.
- [22] ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) - znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>.
- [23] ČSN EN ISO 24803 *Rekreační potápění - Požadavky na poskytovatele služeb rekreačního potápění*. Praha: řad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2017. Třídící znak: 761303.
- [24] ČESKO. Vyhláška č. 37/1967 Sb., ministerstva spravedlnosti k provedení zákona o znalcích a tlumočnících - znění od 1. 1. 2003. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1967-37>.
- [25] ČESKO. Vyhláška č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti - znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-503>.
- [26] ČESKO. Vyhláška č. 123/2015 Sb., vyhláška, kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti - znění od 1. 6. 2015. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-123>.
- [27] ČESKO. Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech - znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2019-254>.
- [28] ČESKO. Vyhláška č. 505/2020 Sb., vyhláška, kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví - znění od 1. 1. 2021. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-505>.
- [29] ČESKO. Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách) - znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372>.
- [30] ČESKO. Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce - znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-251>.
- [31] ČESKO. Zákon č. 553/1991 Sb., České národní rady o obecní policii - znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-553>.
- [32] ČESKO. Zákon č. 133/1985 Sb., České národní rady o požární ochraně - znění od 30. 8. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>.

- [33] ČESKO. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce - znění od 1. 1. 2026. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.
- [34] ČESKO. Zákon č. 309/2006 Sb., zákon, kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) - znění od 1. 11. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-309>.
- [35] ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich - znění od 1. 7. 2025. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2026. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250>.
- [36] POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Odbor speciálních potápěčských činností a výcviku [online]. 2026. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/clanek/odbor-specialnich-potapecskych-cinnosti-a-vycviku-9940.aspx>.
- [37] VRŠANSKÁ UHELNÁ. Výroční zpráva 2025: Hlavní báňská záchranná stanice Most [online]. Most, 2026. Dostupné z: https://www.hbzs.cz/cz/ke_stazeni/HB_ZS_VZ_2025.pdf.
- [38] MINISTERSTVO VNITRA – GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. *Typová činnost složek IZS při společném zásahu: STČ 07/IZS – Záchrana pohřešovaných osob – pátrací akce v terénu*. Praha: Ministerstvo vnitra – GR HZS ČR, 2007.
- [39] SALICHOV, Jan a Martin VOKÁČ. Cvičení skončilo tragédií. Pohřešovaného policejního potápěče našli mrtvého. In: *iDNES.cz* [online]. © 1998–2026 MAFRA, a. s. 2026. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/vy-socina-dalesice-prehrada-patrani-policista-potapec.A260224_081909_jihlava-zpravy_epsal.
- [40] Záchranáři našli tělo mladíka v přehradě Hracholusky, zřejmě se utopil. In: *iDNES.cz* [online]. © 1998–2026 MAFRA, a. s. 2026. Dostupné z: https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/patrani-utopeny-muz-prehrada-hracholusky.A260628_085723_plzen-zpravy_pari.